

การวิเคราะห์ธุรกิจฟาร์มโคนมด้วย เครื่องมือ Benchmarking

วิเคราะห์จุดแข็ง แก่จุดอ่อน เพื่อธุรกิจฟาร์มที่ยั่งยืน

บรรยายโดย

ผศ. ดร.สุวรรณา สายรวมญาติ

Email: suwanna.s@ku.th

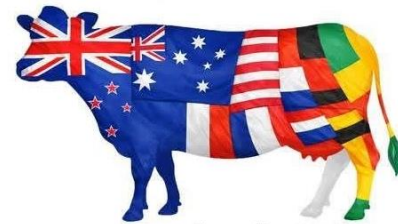
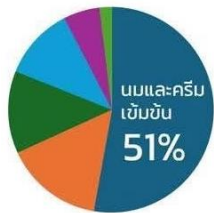
Facebook: Suwanna Sayruamyat

EatEcon Page:

Website: www.eatecon.com

โครงสร้างการผลิตและการใช้ประโยชน์

สัดส่วนที่มาการนำเข้า

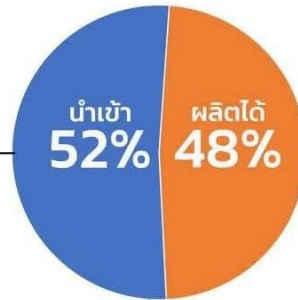

นิวซีแลนด์ 50.55%
ออสเตรเลีย 16.88%
สหรัฐ 7.93%
ฝรั่งเศส 4.85%

เนเธอร์แลนด์ 3.04%
เบลเยียม 2.44%
เยอรมัน 2.21%
ประเทศอื่นๆ 12.09%

ปริมาณนำเข้า (ในรูปนมดิบ)
928,000 ตัน
มูลค่าการนำเข้า
2.9 หมื่นล้านบาท

จำนวนโคนม
242,351 ตัว
เกษตรกร 15,638 ราย

ความต้องการ
1.95 ล้านตัน
(คิดในรูปนํ้านมดิบ)

สัดส่วนการผลิตในประเทศ

สหกรณ์
81 แห่ง
51%

เอกชน
62 แห่ง
38%

อสค.
14 แห่ง
38%

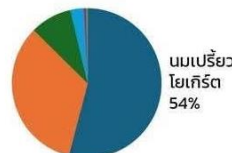
สถาบันศึกษา
1 แห่ง
1%

- บางช่วงโรงงานรับซื้อไม่ทัน เพราะมีกำลังผลิตน้อย
- โรงงานแปรรูปเป็นเทคโนโลยีเก่า ต้นทุนผลิตสูง ค่าไฟแพง
- การตลาดของนมสหกรณ์และ อ.ส.ค. ไม่ดี ขาดแข่งขันกับนมเอกชนไม่ได้
- ขาดทุนสะสม

- ต้นทุนต่ำกว่าผลิตเองในประเทศ

ส่งออก
(คิดในรูปนํ้านมดิบ)
362,300 ตัน

มูลค่า 1.3 หมื่นล้านบาท

บริโภคในประเทศ
(คิดในรูปนํ้านมดิบ)
1,587,700 ตัน

ตลาดในประเทศ
1,107,700 ตัน

70 %

นมโรงเรียน
480,000 ตัน

30 %

- แนวโน้มในอนาคตมีความต้องการลดลง จากอัตราการเกิดลดลงอย่างมาก
- เป็นระบบการสนับสนุนจากรัฐไม่ยั่งยืน

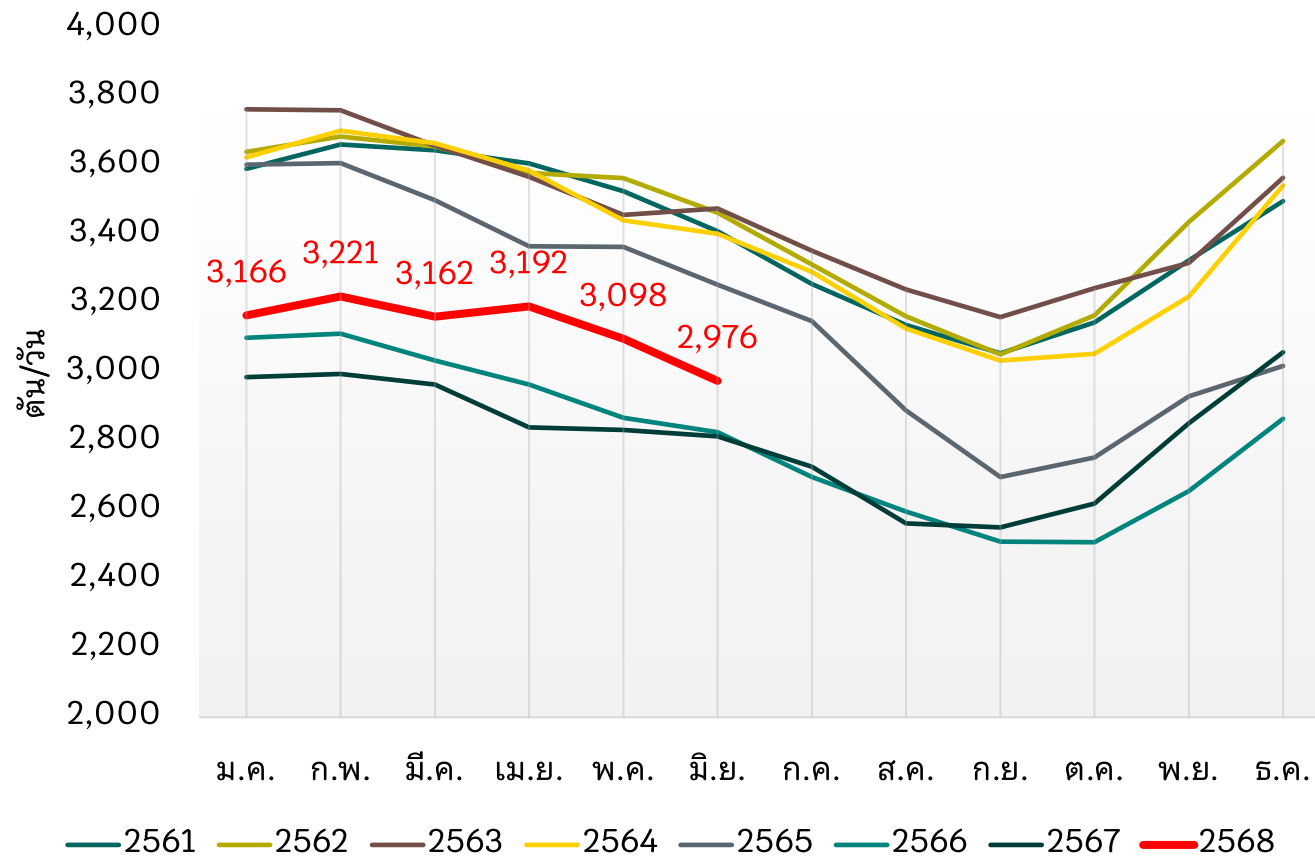
ที่มา:

ที่มาของข้อมูล : จำนวนโค/เกษตรกรและการผลิต จากกรมปศุสัตว์ การนำเข้าและส่งออก จากก.พาณิชย์ ค่าตอบแทนเป็นสัดส่วนนมดิบโดยไทย

ปริมาณน้ำนมดิบ พ.ศ.2561-มิ.ย.2568

ปริมาณน้ำนมรายเดือนมี “ความเชื่อมโยงโดยตรง” กับ “ฤดูกาลและรูปแบบการคลอดของโคนม

ผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์นม

- ไตรมาสแรกของปี มักเกิดปัญหาน้ำนมล้นระบบ ผู้รวบรวมหรือโรงงานแปรรูปไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำนมได้
 - ➔ เหนอทิ้ง
- ปริมาณน้ำนมดิบไม่เพียงพอในไตรมาสที่สาม
 - ➔ ผู้ประกอบการวางแผนใช้นมผงหรือนำเข้าน้ำนม

ถ้าจะไปต่อ

ต้องดีกว่านี้

เทน้ำนมดิบทิ้ง

“น้ำนมดิบ” ที่ถูกเททิ้ง คือหยุาดเหงื่อ
ของเกษตรกร ความหวังทั้งวันของ
ใครบางคน อย่าให้กลายเป็นภาพที่
สังคมชินตา และกลายเป็นเรื่องปกติ

- ปศุศาสตร์ นิวส์ -
7 มกราคม 2569

ฟาร์มโคนมต้องบริหารด้วย ข้อมูล

"เพราะฟาร์มโคนมคือธุรกิจ และทุกหยดของน้ำนมคือต้นทุน"

Photo by ROBIN WORRALL on Unsplash

จาก "ความเคยชิน" สู่ "ข้อมูล"

เราไม่ได้ขายแค่น้ำนม แต่เรากำลังบริหารพอร์ตสินทรัพย์ (แม่วัว)

- ☑ การวัดผลได้: สิ่งใดที่เราไม่สามารถวัดค่าได้ สิ่งนั้นย่อมบริหารไม่ได้
- ☑ สุขภาพธุรกิจ: ข้อมูลคือ "เอกซเรย์" ที่บอกจุดรั่วไหลของกำไร
- ☑ ความยั่งยืน: ลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจด้วยความรู้สึก

KU การจัดการดี ผลลัพธ์ก็ดี

- พื้นฐานของศักยภาพ ระบบสืบพันธุ์ และสุขภาพเพื่อได้ผลผลิตน้ำนมดี

น้ำนมดิบคุณภาพสูง

สร้างรายได้ และมีกำไร

การจัดการ ฝูงดี

- ช่วยให้ฟาร์มสามารถควบคุมโครงสร้างฝูง
 - ลดความสูญเสียจากโคที่ไม่ให้ผลผลิต
 - ลดต้นทุนแฝงจากปัญหาสุขภาพ
 - รักษาสมรรถภาพของแม่โค
 - ลดการคัดทิ้งก่อนเวลา
 - เพิ่มอายุการใช้งานของแม่

พันธุ์ดี

ระบบข้อมูลดี + เทคโนโลยีเหมาะสม

- มีระบบการบันทึกข้อมูลด้านผลผลิต อาหาร สุขภาพ และการสืบพันธุ์
 - ช่วยประเมินประสิทธิภาพของการจัดการ ระบบ จุดอ่อน ปรับปรุงการจัดการ และใช้ทรัพยากรได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล
 - ใช้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพหลายมิติ สะท้อนภาพรวมของฟาร์มได้ดีกว่าการพิจารณาผลผลิตน้ำนมเพียงตัวเดียว

การจัดการ สภาพแวดล้อมดี

- แม่โคสุขภาพดี สุขภาพเต้านมดี
ระยะการให้น้ำมนานขึ้น

การจัดการ รีดนมดี

อาหารดี

- การจัดการอาหารในระดับฟาร์ม → ให้ความสำคัญกับ “ความสม่ำเสมอของคุณภาพของอาหารหยาบและอาหารข้น
- ระบบการให้อาหาร เช่น TMR จะมีประสิทธิภาพ เมื่อจัดการอย่างเหมาะสมตั้งแต่ วัตถุดิบ สูตรการผสม ระยะเวลาให้อาหาร และการจัดการรางอาหาร รวมถึงความสะอาด

หาได้เจอบว่า "เงินหายไปไหน"

ต้นทุนแฝง เช่น ค่าแรงตัวเอง, ค่าเสื่อมโรงเรือน,
ค่าเสียโอกาสจากการผสมติดยาก?

โครงสร้างต้นทุนที่ต้องรู้

01

ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนที่เปลี่ยนตามปริมาณการผลิต เช่น ค่าอาหาร ค่าแรงงานจ้าง และค่าแร่ธาตุ

02

ต้นทุนคงที่

ค่าใช้จ่ายประจำที่ไม่เปลี่ยนตามปริมาณการผลิตน้ำมัน เช่น ค่าเสื่อมโรงงาน และค่าเช่าที่ดิน

03

ต้นทุนแฝง

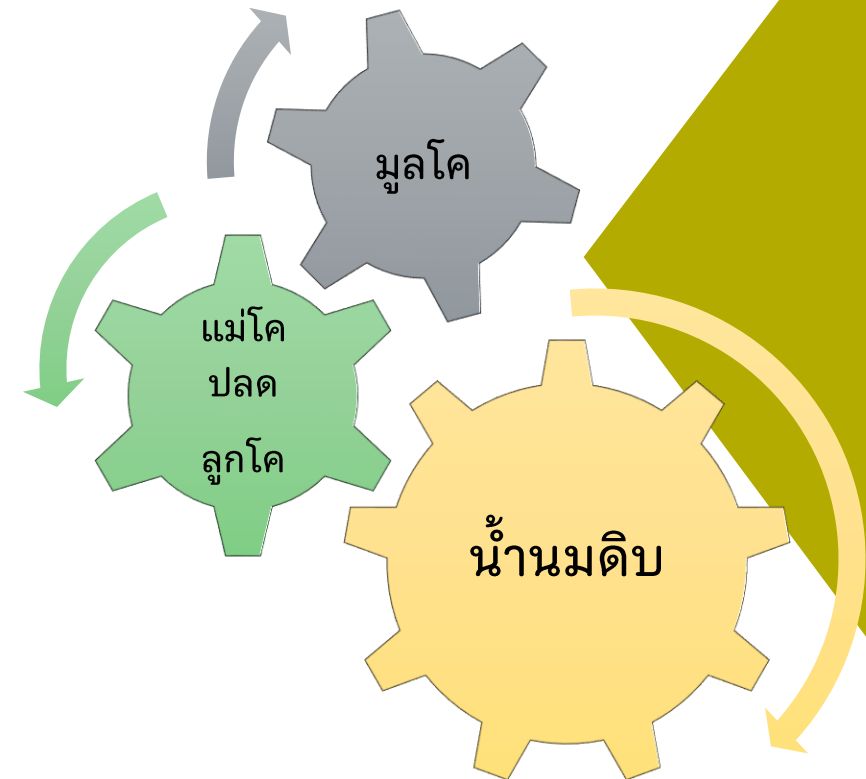
ค่าเสียโอกาสเงินทุน และค่าแรงตัวเองที่มักถูกมองข้ามในการคำนวณกำไร

ตัวอย่าง รายการการต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตโคนมจะแสดงต้นทุนการผลิต
ทั้งหมดต่อน้ำนม 1 ลิตร

- โครงสร้างต้นทุนฟาร์มโคนม
- ต้นทุนผันแปร/ต้นทุนดำเนินงาน
 - ค่าผสมพันธุ์สัตว์
 - ค่าอาหารสัตว์
 - ค่าแรงงาน
 - ค่ายาป้องกันและรักษาโรค
 - ค่าสัตวแพทย์
 - ค่าอุปกรณ์
 - ค่าน้ำ ไฟฟ้า และพลังงาน
 - ค่าดอกเบี้ย/ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน
- ต้นทุนคงที่/ต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายประจำ
 - ค่าใช้ที่ดิน
 - ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน เครื่องจักรอุปกรณ์
 - ค่าเสื่อมราคาพันธุ์สัตว์ (เฉพาะกรณีระยะยาว)
 - ค่าเสียโอกาสพันธุ์สัตว์ (เฉพาะกรณีระยะยาว)
 - ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนระยะยาว

ผลตอบแทนจากการผลิตสัตว์ จะขึ้นอยู่กับวิธีการซื้อขาย
สัตว์ชนิดนั้น ๆ + การจำหน่ายผลพลอยได้

รายการต้นทุน	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	$A = 1.1 + \dots + 1.8$	$B = 1.1 + \dots + 1.8$	$VC = A + B$
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร			
- อาหารขี้้น			F1
- นมผงขาดมันเนยสำหรับลูกโค			
- ค่าแร่ธาตุ วิตามิน ยา			
- ค่าเมล็ดพันธุ์หญ้า			
- ปุ๋ยสำหรับแปลงหญ้า			
- อาหารหยาบ			F2
1.2 แรงงานคน			
- แรงงานครัวเรือน			
- แรงงานจ้าง			
1.3 ค่าจ้างจัดการแปลงหญ้า			
1.4 ค่าไฟฟ้า			
1.5 ค่าบริการสัตวแพทย์			
1.6 ค่าบริการผสมเทียม			
1.7 ค่าซ่อมบำรุง			
1.8 ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะสั้น			
2. ต้นทุนคงที่	$D = 2.1 + \dots + 2.4$	$E = 2.1 + \dots + 2.4$	$FC = D + E$
2.1 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินของตนเอง			
2.2 ค่าเสื่อมราคาแม่โค			
2.3 ค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือน			
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว			
รวมต้นทุนทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	$TCC = A + D$	$TNC = B + E$	$TC = VC + FC$

ตารางต้นทุนการผลิต

ตารางผลตอบแทน

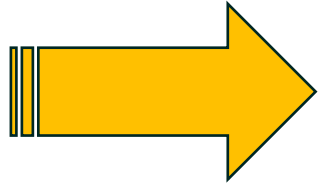
หน่วย: บาท/ฟาร์ม/ปี

รายการผลตอบแทน	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
รายได้ทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม/ปี)	R1	R2	$TR = R1 + R2$
- น้ำนมดิบ	$Q \times P$	XX?	
ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ (Q) (ลิตร)			
ราคาขายน้ำนมดิบ (P) (บาท/ลิตร)			
- ขายมูลโค	XX		
- ขายลูกโคเพศผู้	XX		
- มูลค่าลูกโคเพศเมีย		XX	
รายได้เหนือต้นทุนอาหาร (บาท/ฟาร์ม)			$TR - (F1 + F2)$
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ฟาร์ม)	$R1 - TCC$		
รายได้เหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ฟาร์ม)			$TR - VC$
รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม) (กำไรสุทธิ)			$TR - TC$

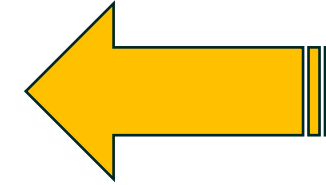
$$\text{ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ (บาท/ลิตร)} = \frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}{\text{ปริมาณน้ำนมดิบทั้งหมด}}$$

การวิเคราะห์ต้นทุนแฝง (กำไรสุทธิ - วัดความอยู่รอดของธุรกิจ)

"เงินหายไปไหนหมด"

รายการต้นทุนแฝง	ประมาณการต่อเดือน (บาท)	แนวทางการลดต้นทุน เช่น
1. ค่าแรง: (รวมค่าแรงตัวเองและคนงาน)		จัดระบบคอกให้ทำความสะอาดง่าย
2. ค่าไฟ/ค่าน้ำ: (เครื่องรีด, ตู้แช่, พัดลม)		ล้างแผงระบายความร้อนตู้แช่สม่ำเสมอ
3. ค่ายา/ผสมเทียม: (วิตามิน, ค่าหมอ)		เน้นป้องกัน (Vaccine) ดีกว่าการรักษา
4. ค่าเสื่อม: (ค่าซ่อมโรงเรือน/อุปกรณ์)		ตรวจเช็คเครื่องรีดนมตามรอบ
5. ค่าเสียโอกาส: (คอกเบี้ยเงินกู้)		วางแผนการเงิน/ไม่กู้เกินตัว

จุดยุทธศาสตร์: ต้นทุนค่าอาหาร

>60%

สัดส่วนต้นทุนค่าอาหารต่อต้นทุนรวม

- ☑ ค่าอาหารเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดในฟาร์ม การจัดการสูตรอาหารให้มีประสิทธิภาพ (Feed Efficiency) คือกุญแจหลักในการเพิ่มกำไรสุทธิโดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนวัว

รายได้เหนือค่าอาหาร (Income over feed cost: IOFC)

รายได้เหนือค่าอาหาร (IOFC) = รายได้จากการขายน้ำนม – ค่าอาหาร (ขี้ + หยาบ)

วิธีคำนวณละเอียด:

1. รายได้จากการขายน้ำนม: ปริมาณน้ำนม (กก.) × ราคาน้ำนมที่ขายได้จริง (บาท/กก.)
2. ค่าอาหาร: (ปริมาณอาหารขี้ที่กิน × ราคาต่อกิโลกรัม) บวกกับ (ปริมาณอาหารหยาบที่กิน × ราคาต่อกิโลกรัม)

สมมติว่าแม่วัว 1 ตัว ให้ผลผลิตและกินอาหารดังนี้:

- ให้ผลผลิตน้ำนม 15 กิโลกรัม/วัน (ขายได้ลิตรละ 20 บาท)
- กินอาหารขี้ 8 กิโลกรัม/วัน (กิโลกรัมละ 14 บาท)
- กินหญ้า/ข้าวโพดหมัก 30 กิโลกรัม/วัน (กิโลกรัมละ 1.5 บาท)

1. รายได้: 15 กก. X 20 บาท = 300 บาท
2. ค่าอาหารขี้: 8 กก. X 14 บาท = 112 บาท
3. ค่าอาหารหยาบ: 30 กก. X 1.5 บาท = 45 บาท

$$\text{IOFC} = 300 - (112 + 45) = 143 \text{ บาท/ตัว/วัน}$$

ข้อควรระวัง: ค่า IOFC ยังไม่ใช่กำไรสุทธิ เพราะยังไม่ได้หักค่าไฟ ค่าแรง ค่ายา และค่าเสียโอกาสอื่น ๆ แต่เป็นตัวดัชนีชี้วัดว่า "สูตรอาหาร" ที่ใช้อยู่ตอนนี้ ทำเงินให้เราได้จริงหรือไม่

- IOFC สูง ► การจัดการอาหารทำได้ดี วัวให้ผลผลิตคุ้มกับค่ากิน
- IOFC ต่ำ ► เกิดปัญหา เช่น อาหารแพงเกินไปแต่ได้นมน้อย หรือวัวสุขภาพไม่ดีทำให้ให้นมน้อยลง

ตรวจสอบกำไรเบื้องต้น: วันนี้วัวให้เงินเราเท่าไร?

วันที่:

ชื่อฟาร์ม: จำนวนวัวรีด: ตัว

ขั้นตอนที่ 1: คำนวณรายได้ (น้ำนม)

- น้ำนมที่รีดได้ต่อตัวต่อวัน (กิโลกรัม): (A)..... กก.
- ราคาน้ำนมที่ขายได้ (บาท/กิโลกรัม): (B) บาท
- รวมรายได้ ($1 = A \times B$) = บาท/ตัว/วัน

ขั้นตอนที่ 2: คำนวณค่ากิน (ต้นทุนอาหาร)

- อาหารข้น: กินวันละ กก. x ราคา กก.ละ บาท = (C) บาท
- อาหารหยาบ (หญ้า/ข้าวโพด): กินวันละ กก. x ราคา กก.ละ บาท = (D) บาท
- รวมต้นทุนอาหาร ($2 = C + D$) = บาท/ตัว/วัน

ขั้นตอนที่ 3: สรุปค่า IOFC (รายได้เหนือค่าอาหาร) ($1 + 2$) = บาท/ตัว/วัน

เป้าหมาย: หาให้ได้ว่า "วัวตัวไหนควรเก็บ-ตัวไหนควรคัดออก"

เกณฑ์การประเมินเบื้องต้น (ตัวเลขสมมติเพื่อการตัดสินใจ)

- มากกว่า **200** บาท: ฟาร์มจัดการได้ดีมาก มีกำไรไปจ่ายค่าแรงและเหลือเก็บ
- **150 - 200** บาท: อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต้องระวังค่าใช้จ่ายแฝงอื่นๆ
- ต่ำกว่า **100** บาท: "สัญญาณอันตราย" ต้องรีบเช็กว่าวัวป่วย อาหารไม่ดี หรือราคาน้ำนมถูกเกินไป

จะเพิ่มค่า IOFC ให้สูงขึ้นได้อย่างไร

1. จัดบันทึกรายตัว: วัวบางตัว "กินจุแต่ให้นมน้อย" การคำนวณรายตัวจะช่วยให้เรารู้ว่าควรคัดตัวไหนออก
2. คุณภาพหญ้าคือหัวใจ: ยิ่งหญ้าโปรตีนสูง เรายิ่งลดการใช้ราคาอาหารข้นที่แพงกว่าได้
3. อย่าให้วัวเครียด: วัวร้อนหรือวัวป่วยจะกินอาหารเท่าเดิมแต่นมลดลง ทำให้ค่า IOFC ต่ำลงทันที

Benchmarking เครื่องมือตัดสินใจ

ลดความขัดแย้งระหว่างวัยด้วยตัวเลขที่พิสูจน์ได้

มิติตัวชี้วัดสำหรับธุรกิจฟาร์มโคนม

ด้านการเงิน

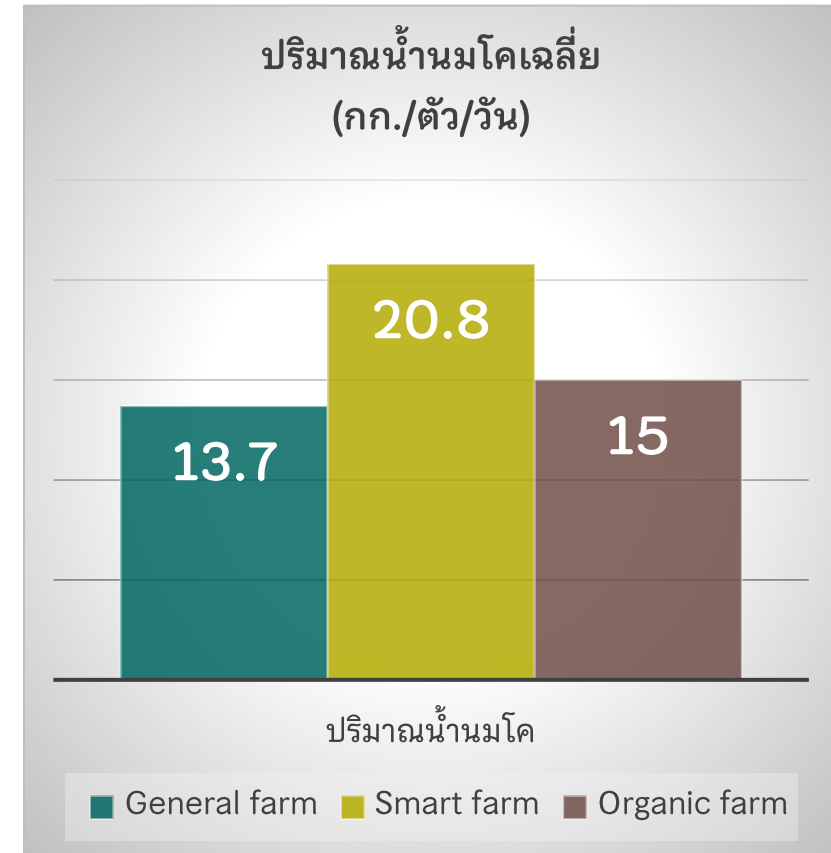
- รายได้เหนือต้นทุนค่าอาหาร
- ต้นทุนน้ำนมดิบ

ด้านประสิทธิภาพ ตัวสัตว์

- ปริมาณและคุณภาพน้ำนมดิบ
- วันว่าง อัตราการตั้งท้อง

ด้านการจัดการ

- คุณภาพอาหารสัตว์
- สัดส่วนจำนวนวัวต่อแรงงาน

Source: DLD, 2024.; Brown et al., 2024. Benchmarking the Philippine Dairy Industry towards Greater Productivity and Competitiveness.

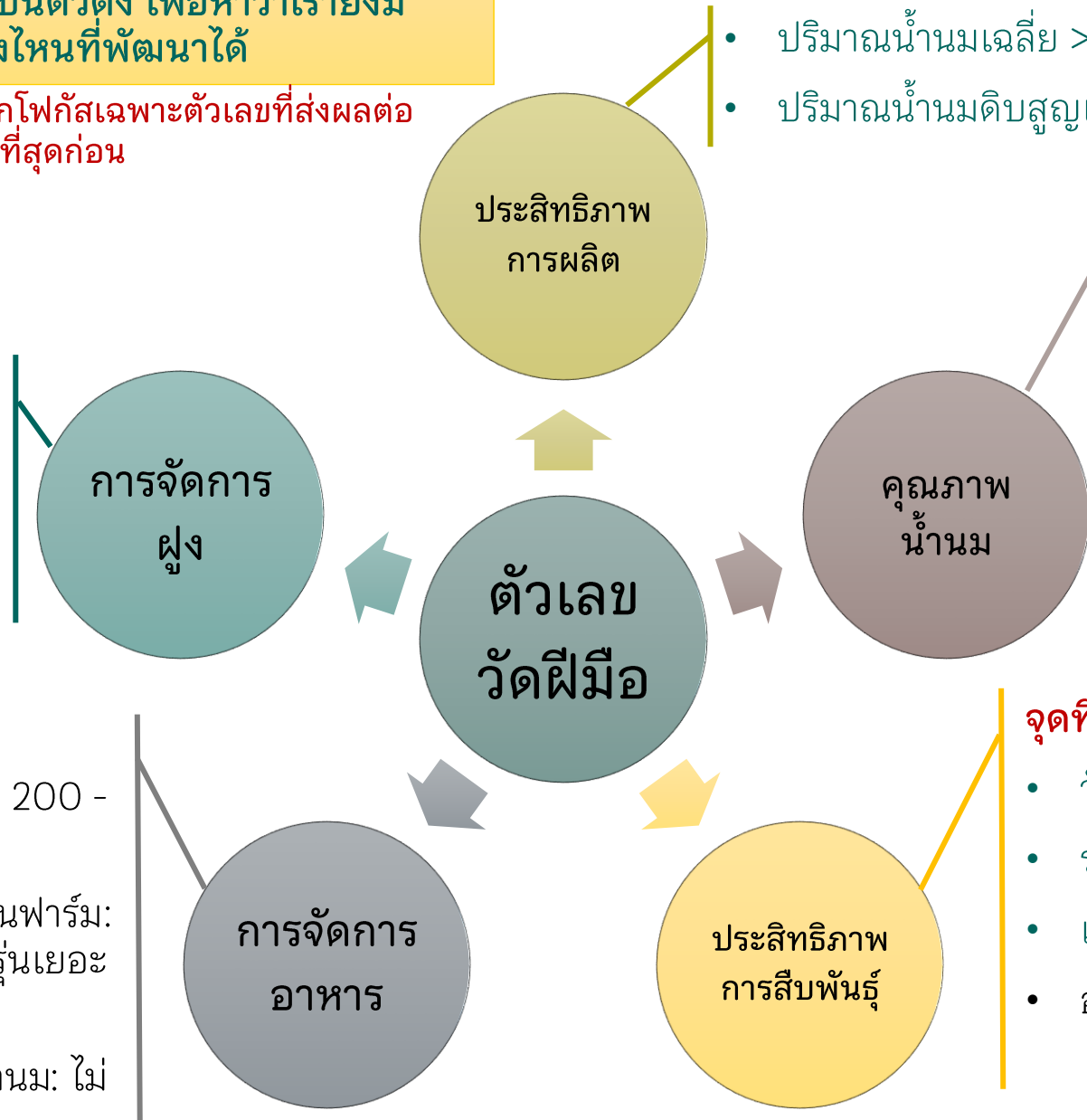
Benchmarking คือการนำค่าเฉลี่ยของ "ฟาร์มที่ทำกำไรสูงสุด" มาเป็นตัวตั้ง เพื่อหาว่าเรายังมีช่องว่าง (Gap) ตรงไหนที่พัฒนาได้

Key Takeaway: เลือกฟาร์มเฉพาะตัวเลขที่ส่งผลต่อ "เงินสด" ในฟาร์มมากที่สุดก่อน

- อัตราการตายของลูกโค (หย่านม): $< 3 - 5\%$
- อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก: 24 - 26 เดือน (ถ้าช้ากว่านี้คือต้นทุนเลี้ยงเปล่าที่เสียไป)

ตัวชี้วัดกำไรของฟาร์มโคนม

- รายได้เหนือต้นทุนค่าอาหาร: $> 200 - 250$ บาท/ตัว/วัน
- สัดส่วนโครีดนมต่อโคทั้งหมดในฟาร์ม: $> 50\%$ (ถ้ามีวัวแห้งนมหรือวัวรุ่นเยอะเกินไปจะดึงกำไรลง)
- ต้นทุนค่าอาหารต่อรายได้ค่าน้ำนม: ไม่ควรเกิน 50-60% ของรายได้

- ปริมาณน้ำนมเฉลี่ย > 20 กก./ตัว/วัน*
- ปริมาณน้ำนมดิบสูญเสีย $\leq 1.5\%*$

- เปอร์เซ็นต์ไขมัน (Fat): $> 3.5 - 3.7\%$
- เนื้อมันไม่รวมไขมัน (SNF): $> 8.25 - 8.5\%$
- จำนวนเซลล์โซมาติก (SCC): $\leq 300,000$ เซลล์/มล.*

จุดที่เงินรั่วไหลมากที่สุด

- วันท้องว่าง: ≤ 85 วัน*
- ระยะเวลาตกลูกเฉลี่ย ≤ 430 วัน*
- แม่โครีดต่อแม่โคทั้งหมด $\geq 75\%*$
- อัตราการผสมติด: $> 35 - 40\%$

*ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการจัดตั้งฟาร์มโคนมประสิทธิภาพสูง โดย อ.ส.ค. ช่วงปี 2563-2577

ปริมาณน้ำนมและองค์ประกอบน้ำนม ของฟาร์มโคนมอัจฉริยะและฟาร์มโคนมออร์แกนิก

ตัวชี้วัด	Smart farm* ปี 2566	Organic Farm* ปี 2566	General farm** ปี 2567
ปริมาณน้ำนมดิบ (กก./ตัว/วัน)	20.8	15.0	13.7
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/น้ำนมดิบ 1 กก.)	14.15	19.24	10.75
ราคาขายน้ำนมดิบ (บาท/กก.)	24.05	25.00	22
รายได้เหนือต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ย (IOFC) (บาท/น้ำนมดิบ 1 กก.)	9.9	5.76	11.20
รายได้เหนือต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ย (IOFC) (บาท/ตัว)	205.92	86.4	153.44
องค์ประกอบน้ำนม			
• ไขมัน	3.99%	4.10%	3.8%
• โปรตีน	2.92%	2.87%	2.0% ⁿ
• น้ำตาลแลคโตส	4.65%	4.51%	na
• เนื่อนมทั้งหมด (Total solid)	12.53%	12.66%	>12%

*Smart and organic dairy farm อ.ส.ค. สํารวจ ปี 2566

** DLD ปี 2567

ฟาร์มเราอยู่ตรงไหน?

ข้อมูลจากการสำรวจ 74 ฟาร์ม ช่วง ปี 67 -68

General benchmark	เฉลี่ย	ฟาร์มท่าน	หน่วย
แม่โค	78		ตัว/ฟาร์ม
แม่โคให้นม (milking cos)	36		ตัว/ฟาร์ม
แม่โคพักรีด (dry cow)	8		ตัว/ฟาร์ม
แม่โคสาวทดแทน (replacement)	31		ตัว/ฟาร์ม
น้ำนมแม่โค	473		กก.
วันรีดนม (DIM)	270		วัน

General benchmark	เฉลี่ย	ฟาร์มท่าน	หน่วย
Milk fat	3.8		เปอร์เซ็นต์
Fat: protein	3.1	3.1 - 3.9	เปอร์เซ็นต์
เนื้อมันไม่รวมมันเนย Solid non fat: SNF	8.7	>8.25	เปอร์เซ็นต์
Somatic cell count: SCC	472,859	<500,000	10 ³ cfu/ml

General benchmark	เฉลี่ย	ฟาร์มท่าน	หน่วย
ปริมาณน้ำนมดิบ	13.7		กก./ตัว/วัน
ราคาน้ำนมดิบที่ขายได้	22		บาท/กก.
รายรับ	301.4		บาท/ตัว/วัน

General benchmark	เฉลี่ย	ฟาร์มท่าน	หน่วย
ปริมาณอาหารข้น	10		กก./ตัว/วัน
ราคาอาหารข้น	16		บาท/กก.
ปริมาณอาหารหยาบ	20		กก./ตัว/วัน
ราคาอาหารหยาบ	5		บาท/กก.
รวมค่าอาหาร	147.28		บาท/ตัว
Feed intake per liveweight	24		%
Milk income over feed cost	154.12		บาท/ตัว

คุณภาพน้ำนมดิบฟาร์มท่านอยู่ตรงไหน

General benchmark	ค่าสำรวจเฉลี่ย*	ชั้นคุณภาพน้ำนมดิบ			มาตรฐานมกช.**	หน่วย
		ดีมาก (premium)	ดี (good)	มาตรฐาน (standard)		
%ไขมัน (fat)	3.8	> 4.0	3.6 – 4.0	3.2 – 3.6	> 3.5	เปอร์เซ็นต์
%โปรตีน (protein)	3.1	> 3.4	3.2 – 3.4	3.0 – 3.2	> 2.8	เปอร์เซ็นต์
% น้ำตาลแล็กโทส (lactose)					> 4.5	
เนื้อมันไม่รวมมันเนย Solid non fat: SNF	8.7				> 8.25	เปอร์เซ็นต์
เนื้อมันทั้งหมด (total solid: TS)		> 12.7	12.5 - 12.7	12.3 - 12.5	> 12	เปอร์เซ็นต์
เซลล์โซมาติก (SCC)	472,859	< 200k	200k - 350k	350k – 500k	< 500k	cell/ml
จุลินทรีย์ทั้งหมด (standard plate count)		< 200k	200k – 400k	400k – 600k	< 600k	colony/ml

ที่มา: *ข้อมูลสำรวจปี 2567; ** <https://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/3642/>

เรื่องไม่ดีก็เยอะอยู่

นางฟ้าวันน้อยฟาร์ม ✓
3 January at 07:24 · 🌐

หลังจากซั้มนม เมื่อปริมาณนํ้านมจะดูสูง ไม่ได้แปลว่าภาพรวมอื่นๆจะดี..😓

เราไม่เคยแนะนำให้ฟาร์มไหนทำนํ้านมเฉลี่ยให้สูงขึ้น หรืออาจไม่ต้องเลี้ยงวัวเอนมเยอะก็ได้ ถ้าเราอยู่ได้ ฟาร์มมีกำไร และค่าดัชนีชี้วัดต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมอย่างที่ควรจะเป็น

แต่สำหรับฟาร์มคำนวณแล้วว่าวัวให้ผลผลิตสูงเหมาะกับฟาร์มเรามากกว่า เลือกที่เหมาะสมกับบริบทของเราเอง

แล้วเตรียมรับมือกับการจัดการที่สูงขึ้นเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดสิ่งต่างๆตามมา

และเมื่อذنหมกมุ่นอยู่กับเป้าหมาย กับสูตรที่ไม่เคยจำได้ เน้นสร้างครั้งเดียว แล้วทิ้งออกจากสมอง ปล่อยมันทำหน้าที่ของมัน เราเพียงป้อนข้อมูลดิบลงไปทุกวันๆก็พอ..

...เรื่องไม่ดีในฟาร์มก็เยอะอยู่นะ 😓

ผลลัพธ์ที่ได้คือ "แย้จ้ง..ทำไมมันคล้ายโดนเรอทำร้ายตรงใจ..😓"

ปัญหาที่ไม่เคยทำครบตามเป้า คือจะทำให้เขี้ยวทุกช่องได้ยังงัยก่อน.. บางอันทำได้ปีก่อน แต่พอปีนี้กลับแย้ลง บางทีวัวก็พัฒนาไปไกลขึ้น กลายเป็นเราที่วิ่งตามไม่ทันเอง

ค่าดัชนีต่างๆเหล่านี้คอยย้ำเตือนเสมอว่า...เรายังไม่ใช่ผู้ประสบความสำเร็จ และไม่หลงระเริง ไม่กล้าโอ้อวดว่าเราคือผู้สำเร็จในอาชีพโคนม อยู่กับความจริง ยังต้องพัฒนาอีกมาก

ปีนี้เป็นปีของการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดอีกปี มีที่ส่งนมก็แค่ไหนแล้ว 😓

ปล. ทุกครั้งที่โพสอะไรแบบนี้ แสดงว่ากำลังหมดไฟ คอมเมนต์หรือคำวิจารณ์จะยิ่งทำให้เรากลับมามีไฟอีกครั้ง555 โรคจิตดี 😓

ที่มา: FB นางฟ้าวันน้อยฟาร์ม <https://www.facebook.com/CalfAngelFarm>

ค่าเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง
2023= 16 กก./ตัว/วัน
2024= 20 กก./ตัว/วัน
2025= 25 กก./ตัว/วัน

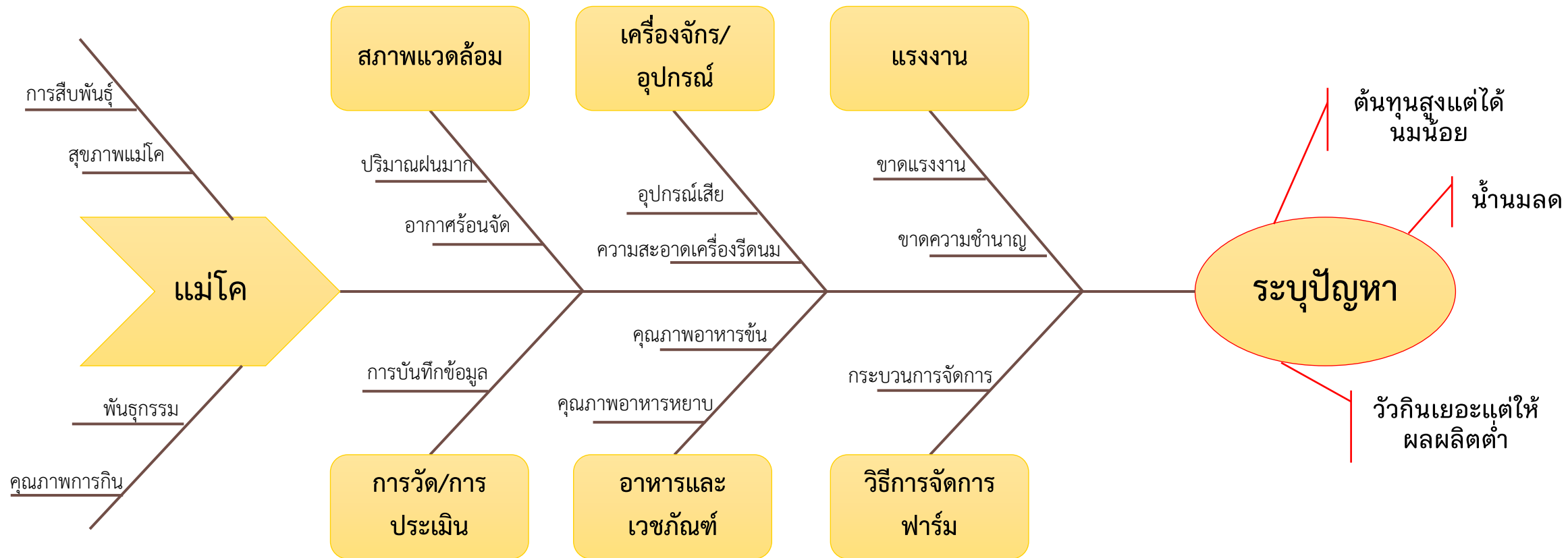
นมเฉลี่ย/ตัว/วัน 2568

ลำดับ	ภาพรวมประสิทธิภาพ	เป้าหมาย	ผลลัพธ์
ประชากรโค	%โคสาวทดแทนในฝูง	20-25%	14%
ประชากรโค	อายุเฉลี่ยโคสาวที่ยังไม่ผสมพันธุ์	< 16 เดือน	16
ประชากรโค	อายุเฉลี่ยของโคสาวอยู่ในช่วงผสมพันธุ์	< 18 เดือน	22
ประชากรโค	อายุเฉลี่ยโคสาวที่ตั้งท้อง	< 18 เดือน	23
ประชากรโค	%แม่โคขึ้นรีดนมของขนาดฝูงแม่โค	80-83%	95%
ประชากรโค	%แม่โคขึ้นรีดนมและไม่ตั้งท้องของฝูงแม่โค	40-43%	62.71%
ประชากรโค	%แม่โคขึ้นรีดนมและตั้งท้องของฝูงแม่โค	40-43%	32.20%
ประชากรโค	%แม่โคขึ้นรีดนมและอยู่ในช่วงแห้งนมก่อนคลอด	17-20%	5%
ประชากรโค	%แม่โครีดนมระยะต้นของฝูงแม่โครีดนม	30%	30%
ประชากรโค	%แม่โครีดนมระยะกลางของฝูงแม่โครีดนม	30%	18%
ประชากรโค	%แม่โครีดนมระยะท้ายของฝูงแม่โครีดนม	40%	52%
ผลผลิต	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันให้นม	< 150 วัน	201
ผลผลิต	ระยะแห้งนมเฉลี่ยของฝูง	60 วัน	69
ระบบสืบพันธุ์	อัตราการผสมติดของการผสมทั้งหมด(%)	> 60%	38%
ระบบสืบพันธุ์	จำนวนการผสมที่ทำให้ตั้งท้องของฝูง	< 1.5 ครั้ง	2.7
ระบบสืบพันธุ์	ระยะเวลาระหว่างคลอดกับผสมครั้งแรกของฝูง(วัน)	< 80	87
ระบบสืบพันธุ์	แม่โคที่ยังผสมไม่ติดมีวันท้องว่างเฉลี่ย	< 120 วัน	148
ระบบสืบพันธุ์	เปอร์เซ็นต์ของแม่โคที่กลับมาคลอดอีกครั้งในแต่ละปี	> 75%	61%
ระบบสืบพันธุ์	ค่าเฉลี่ยของครั้งที่ให้นม	> 5 ครั้ง	3
ระบบสืบพันธุ์	อัตราการแท้งคิดจากจำนวนที่ตั้งท้องในแต่ละปี	< 3%	8%
ระบบสืบพันธุ์	อัตราการเกิดรกค้างคิดจากจำนวนที่คลอดในแต่ละปี	< 3%	15%
ระบบสืบพันธุ์	Expected Calving interval (eCI) ระยะคาดหวังการคลอดลูกแต่ละตัวของแม่โค	365 – 390 วัน	407
ระบบสืบพันธุ์	Calving interval (CI)* ระยะห่างการคลอดลูกจริงแต่ละตัวของแม่โค	365 – 390 วัน	412
ระบบสืบพันธุ์	Calving to first service interval ค่าเฉลี่ยวันคลอดถึงผสมครั้งแรก	< 65 วัน	85
ระบบสืบพันธุ์	Calving to conception interval ค่าเฉลี่ยวันท้องว่าง	85-115 วัน	127
ระบบสืบพันธุ์	Conception rate อัตราการตั้งครรภ์	50-55%	38%
ระบบสืบพันธุ์	Service per conception rate ค่าเฉลี่ยการผสมติด(โคสาว)	< 1.75	3.2
ระบบสืบพันธุ์	Service per conception rate ค่าเฉลี่ยการผสมติด(โครีด, โคดราย)	< 1.76	2.4
ระบบสืบพันธุ์	% โคที่ผสมติดภายใน 150 วัน	90%	56%
ประชากรโค	โคดรายท้อง	100%	3
ประชากรโค	โคดรายไม่ท้อง	0	0

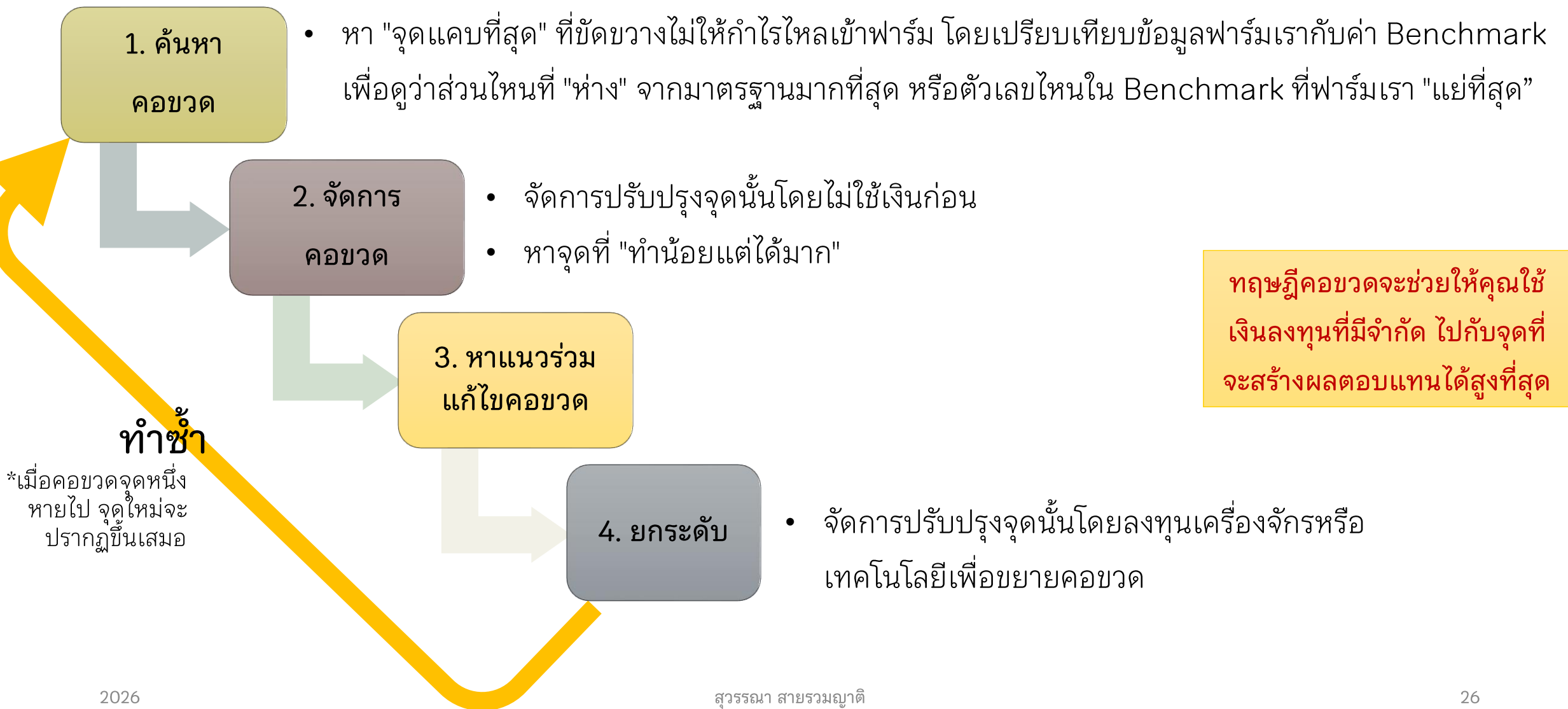
ตัวเลขจาก Benchmarking ควรแก้เรื่องไหนก่อน ?

แผนผังสาเหตุและผล

รู้ปัญหาแท้จริง เพื่อปรับ/เปลี่ยน/แก้ไขข้อบกพร่อง
จะสามารถแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพของฟาร์มได้

ทฤษฎีคอขวด (Bottleneck Analysis)

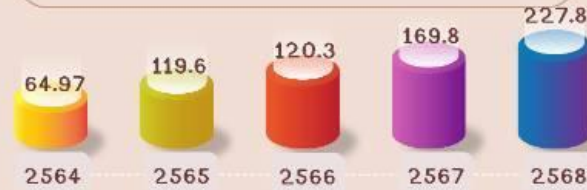

โครงการนวัตกรรมงานบริการทางสัตวแพทย์ Innovative Veterinary approach program

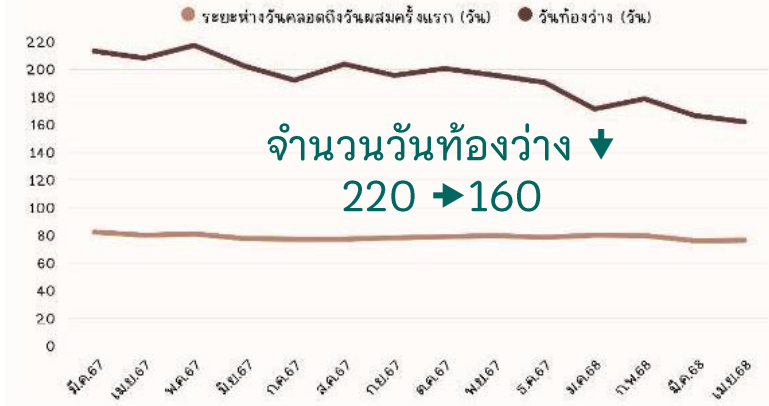
พรสมบุญฟาร์ม

ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ
มีนาคม 2564
ถึงปัจจุบัน

ค่าเฉลี่ยรายได้เหนือค่าใช้จ่าย
อาหารที่เพิ่มขึ้น (%)

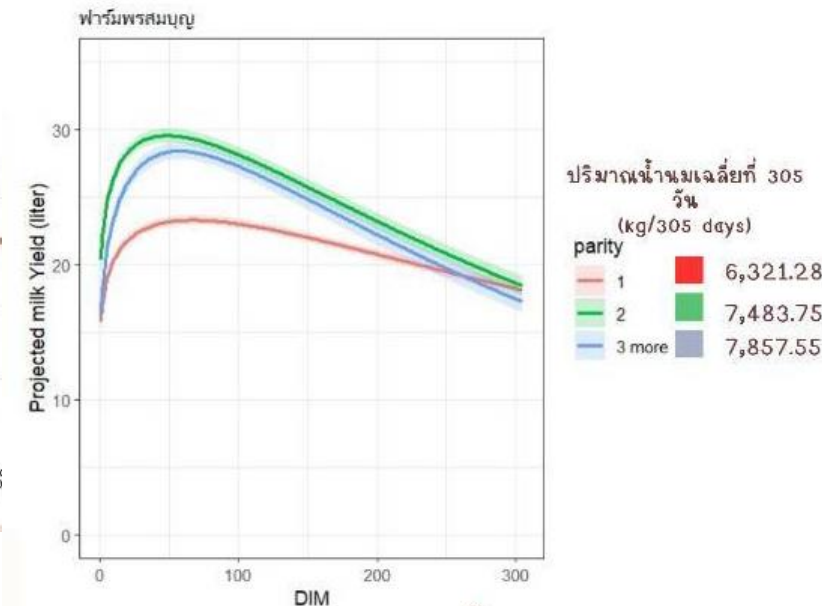
ดัชนีประสิทธิภาพระบบสืบพันธุ์

Income over feed cost มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

กราฟปริมาณน้ำนม

"ระบบบันทึกข้อมูลและลอกคออัจฉริยะ"

ความคุ้มค่าการลงทุน (ROI)

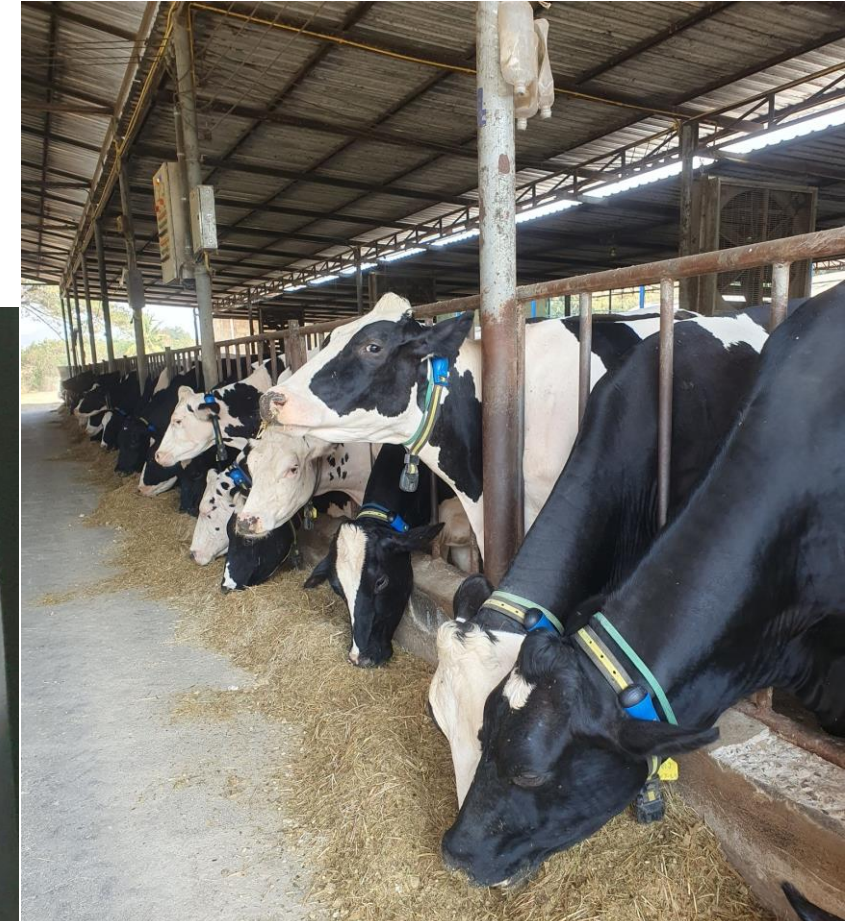
จากการลดความสูญเสียด้านการผสมพันธุ์และสุขภาพ

พกร
เลข

จิก จำกัด : ใบแจ้งคุณภาพและปริมาณน้ำนมดิบ ประจำงวด ตั้งแต่วันที่ 01/01/2568 ถึง 15/01/2568

คุณภาพพรีเมียม < 200k >12.7 >4.0 >4.5 >8.25 >3.4									ล/น.การคำนวณทุนหมุนเวียน		ราคารวม (บาท)
ราคามาตรฐาน	เกรดความสะอาด	SCC	% TS	% Fat	% Lactose	% SNF	% Protein	GAP	ใช้ไปแล้ว	ร้อยละ	
ค่าที่วัดได้	1	132000	13.45	4.26	4.89	9.16	3.42	1	0.00	0.00	23.45
21.25	เพิ่ม/หัก(บาท)	0.50	0.50	0.00	0.40	0.00	0.60	0.00	0.20	0	0.00
น้ำนมดิบ วันที่	1	2	3	4	5	6	7	8			+ 0.00
เช้า (ก.ก.)	835.00	844.00	863.50	870.00	871.00	854.50	843.50	850.50			23.45
บ่าย (ก.ก.)	729.50	781.00	777.50	777.00	778.00	752.50	759.50	752.00			
น้ำนมดิบ วันที่	9	10	11	12	13	14	15			รวม (ก.ก.)	
เช้า (ก.ก.)	878.00	886.50	884.00	879.50	904.00	931.50	931.50			13127.00	
บ่าย (ก.ก.)	777.00	768.00	759.50	784.00	781.50	780.00	793.50			11550.50	

หมายเหตุ : 1.กรณีสมาชิกใช้บริการอาหารข้นและข้าวโพดหมักของสหกรณ์ฯไม่ถึง 15% ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับ สหกรณ์ฯจะรับซื้อน้ำนมดิบในราคาลดลง 0.50 บาท/ก.ก.
2.ราคาน้ำนมดิบ งวดที่ 1 ยังไม่รวมรายการหักจาก ข้อ 1.

Smart Farming: การใช้ Sensor ติดตามสุขภาพและรอบการกลับสัด (Activity Monitors)

“จะเก็บโคตัวไหนไว้ เพื่อสร้างกำไรให้ฟาร์มได้จริง?”

- ระบุแม่โคศักยภาพสูงเพื่อเก็บรักษาไว้ และวางแผนใช้น้ำเชื้อคุณภาพให้คุ้มค่าการลงทุนที่สุด
- คัดทิ้งแม่โคที่ให้ผลตอบแทนต่ำ เพื่อลดภาระค่าอาหารแรงงาน และพื้นที่เลี้ยงในระยะยาว

- พัฒนาคุณภาพรุ่นถัดไป: เลือกน้ำเชื้อเพื่อแก้จุดด้อย-เสริมจุดเด่นรายตัว เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างเป็นระบบ
- ใช้ระบบจัดลำดับความสำคัญ (Ranking) ช่วยบริหารจัดการฝูงโคได้ชัดเจนแม้ในสภาวะวิกฤต

เปลี่ยนจาก "ฟาร์มที่เน้นจำนวน" ➡ "ฟาร์มที่เน้นประสิทธิภาพและกำไรที่ยั่งยืน"

วัน
ผสม

🕒 กำหนดกลับสัด

18–24 วันหลังผสม

- เช็คว่าโคท้องหรือไม่ ถ้ากลับสัดเร็ว = ไม่ท้อง ต้องเตรียมผสมใหม่ทันที

🕒 กำหนดตรวจท้อง

30–45 วันหลังผสม

- ใช้เครื่องอัลตราซาวด์หรือ 60 วันขึ้นไป หลังผสม โดยตรวจทางทวารหนัก เพื่อยืนยันว่าโคตั้งท้องจริง

🕒 กำหนดพักท้อง

60 วันก่อนคลอด

(+ 210 วันหลังผสม)

- หยุดรีดนม ฟั่นฟูร่างกายแม่โค และวางแผนเตรียมพร้อมรอบลูกใหม่

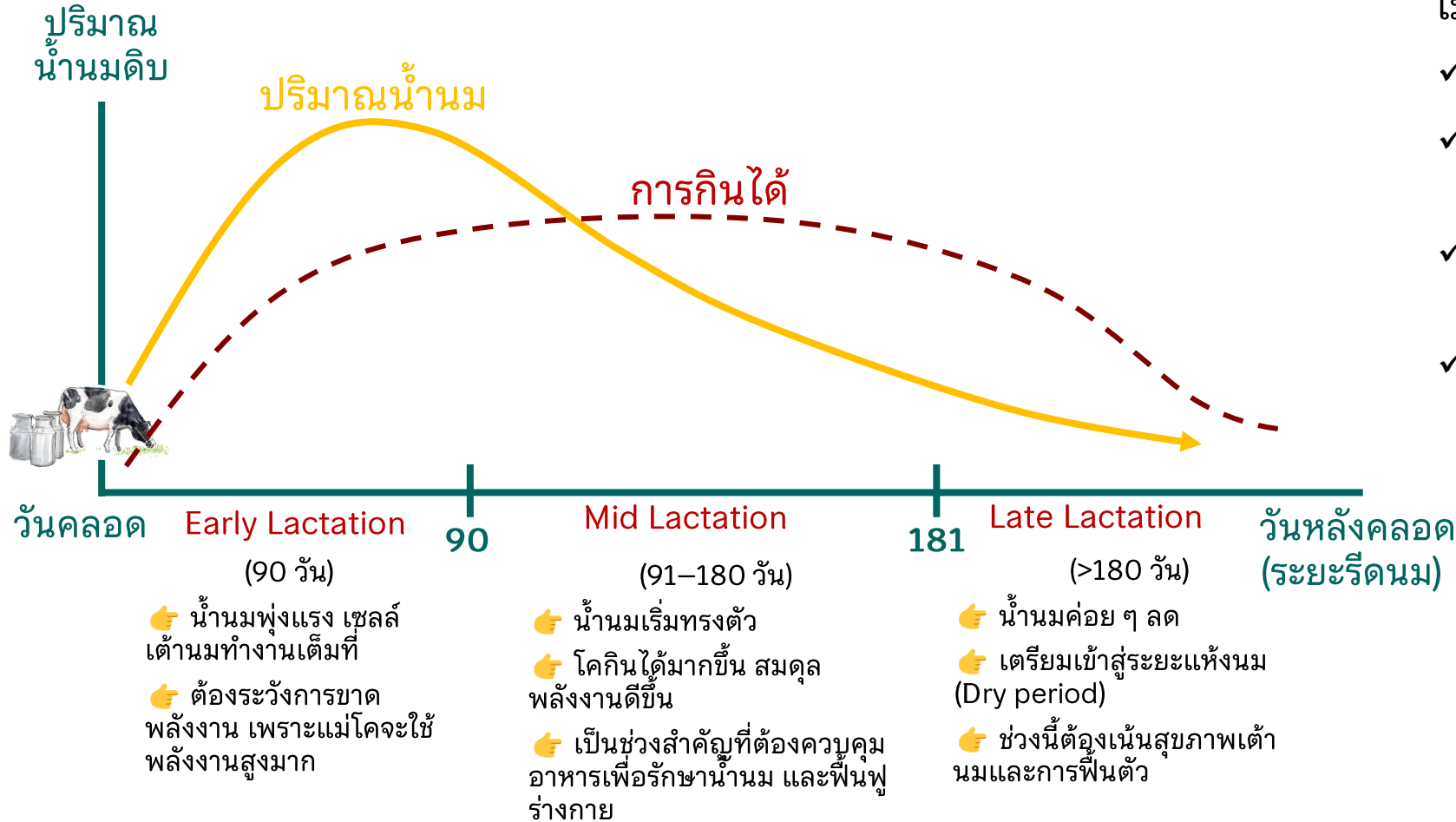
🕒 กำหนดคลอด
~ 280 วันหลังผสม

วางแผนดูแลโคก่อนคลอด และวางรอบรีดนมรอบใหม่ และจัดการระยะให้นม

“วันคลอด” ➔ จุดเริ่มต้นในระบบการผลิตน้ำนม

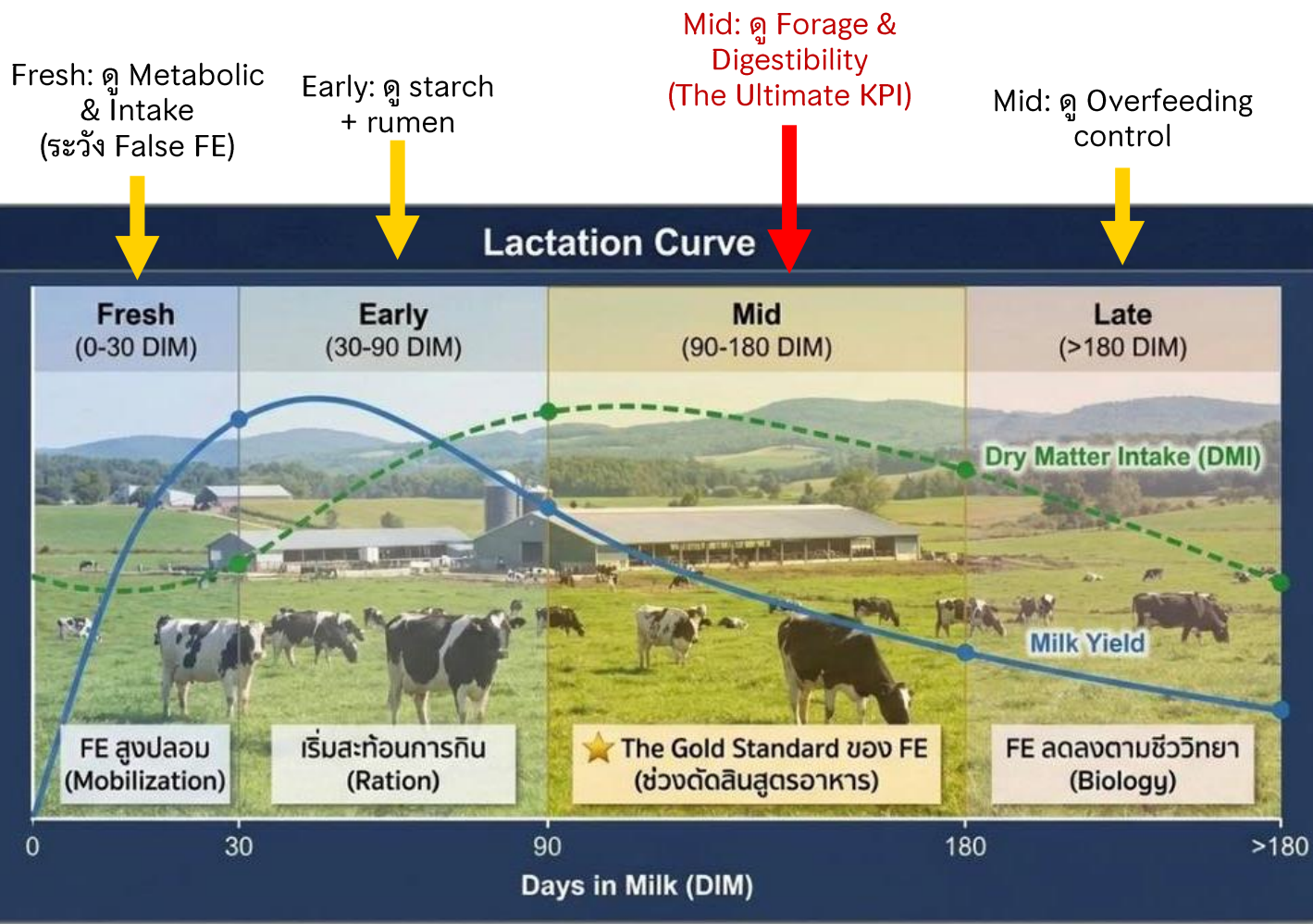
- เมื่อรู้ว่าแม่โคแต่ละตัวอยู่ในระยะไหน
- ✓ ปรับสูตรอาหารให้เหมาะสม
 - ✓ วางแผนวันหยุดรีดและวันผสมเทียมล่วงหน้า
 - ✓ ประเมินผลผลิต—รายได้รายตัว และทั้งฟาร์ม
 - ✓ ผสมติดให้ไว ให้สมดุลระยะรีดนมเหมาะสม มีโคคลอดใหม่ โคพักท้อง สม่ำเสมอ

ถ้าได้รับอาหารไม่เพียงพอ..
.....จะถูกดึงจากร่างกายออกมาใช้

รีดนมให้คุ้มไม่ใช่แค่รีดทุกวัน แต่ต้องรู้ว่าตอนนี้แม่โคอยู่ระยะไหน
ไม่ใช่ในทุกช่วงของการให้นม จะอัดหรือเพิ่มอาหารแล้วนมจะเพิ่ม

ไม่ควรใช้ค่าเฉลี่ย FE ทั้งฝูงตัดสินใจ แต่ควรประเมินแยกตามระยะ DIM

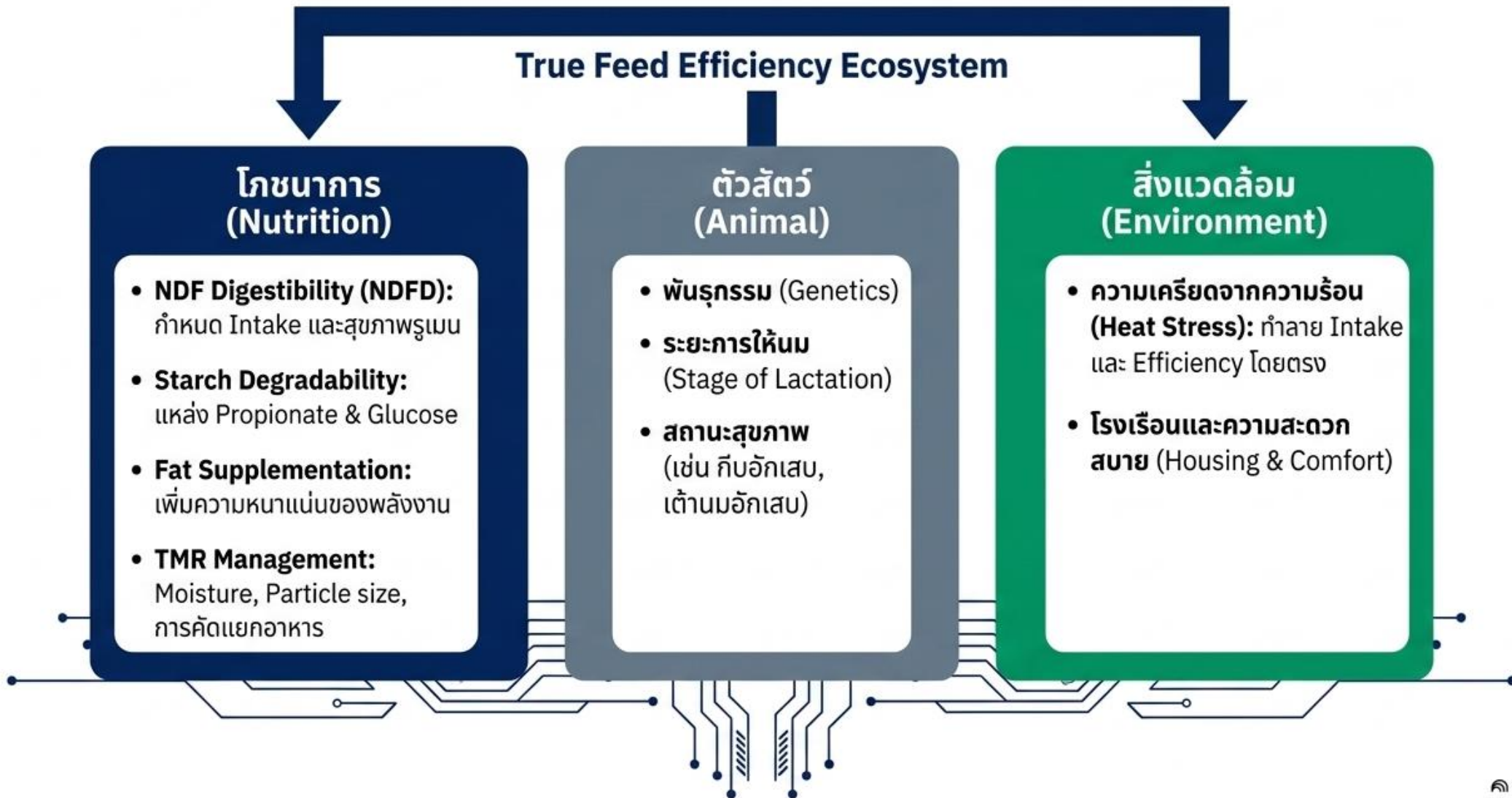
ประสิทธิภาพการใช้อาหาร (Feed Efficiency: FE)

- คำนวณปริมาณไขมันและโปรตีน (กก.):
 - ไขมัน (กก.) = น้ำนม (กก.) × (Fat % / 100)
 - โปรตีน (กก.) = น้ำนม (กก.) × (Protein % / 100)
- คำนวณ ECM (น้ำนมที่ปรับค่าพลังงาน):
 - ECM = [0.327 × ปริมาณน้ำนม (กก.)] + [12.95 × น้ำหนักไขมัน (กก.)] + [7.2 × น้ำหนักโปรตีน (กก.)]
- คำนวณ Feed Efficiency (FE):
 - FE = $\frac{ECM \text{ (กก.)}}{DMI \text{ (กก.)}}$ =

โดยที่ DMI = ปริมาณอาหารที่กินจริง (กก.วัตถุดิบ/วัน)

กลุ่ม	วันรีดนม (DIM)	เป้าหมาย FE
Fresh	0 – 30	1.6 – 1.9
Early	30 – 90	1.5 – 1.7
Mid	90 – 180	1.6 – 1.8
Late	>180	1.3 -1.5

3 ปัจจัยสำคัญที่กำหนดประสิทธิภาพอาหารสัตว์

ฟาร์มจำเป็นต้องมีข้อมูล

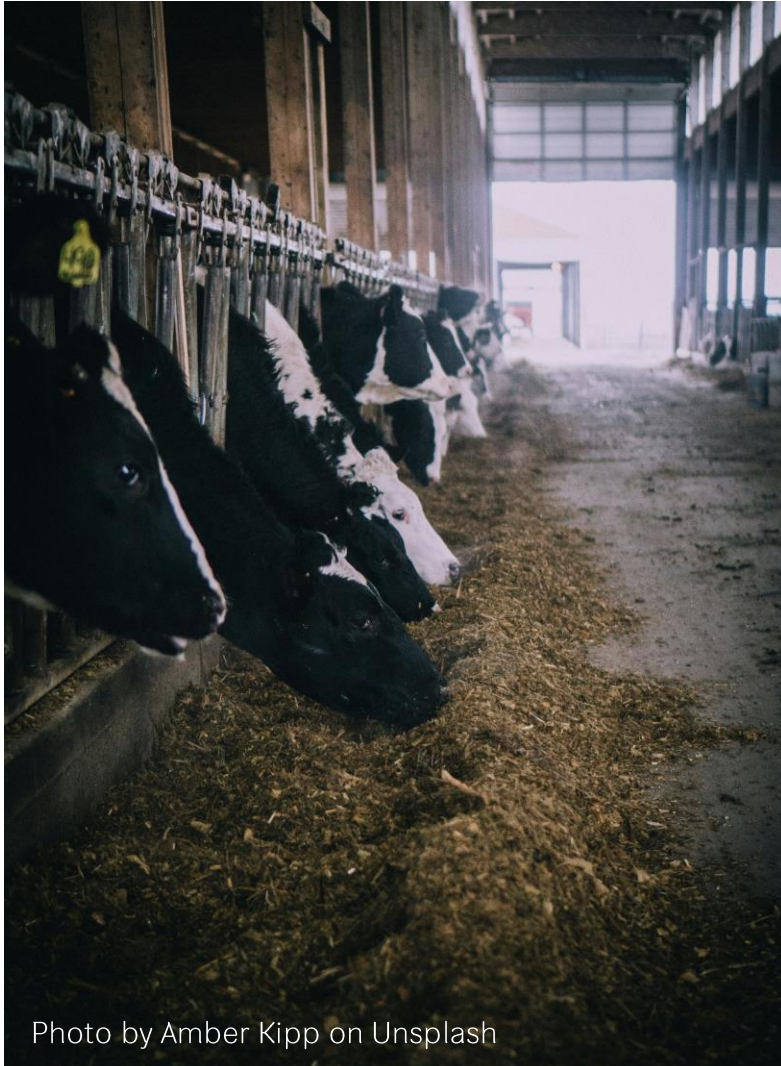

Photo by Amber Kipp on Unsplash

- ข้อมูลรายวัน: ปริมาณน้ำนม, อาหารที่กิน, สุขภาพ
- ข้อมูลรายเดือน: ค่าน้ำ-ไฟ, รายได้ค่านม, จำนวนโค
- ทะเบียนสินทรัพย์: มูลค่าแม่โค, โรงเรือน, อุปกรณ์

ลองทำ
เครื่องหมาย ✓
ในสิ่งที่ท่าน
ตั้งใจจะกลับไป
ทำที่ฟาร์ม

3 เช็ก (เช็กความอยู่รอด)

- [] **เช็กบันทึก:** จะจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายของฟาร์มทุกวัน (อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง)
- [] **เช็กวัฏกินฟรี:** ตรวจสอบวัวที่ผสมไม่ติดหรือวัวแก่ที่ให้นมน้อยเกินไปเพื่อพิจารณาคัดออก
- [] **เช็กอุปกรณ์:** ตรวจสอบแรงดันลมเครื่องรีดนมสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ทำลายสุขภาพเต้านมวัว

3 ลด (ลดต้นทุนแฝง)

- [] **ลดค่าไฟ:** ทำความสะอาดแผงระบายความร้อนตู้แช่นม และเปลี่ยนมาใช้หลอด LED (ประหยัดค่าไฟได้ 10-15%)
- [] **ลดค่ายา:** เน้นจุ่มเต้านมและล้างเครื่องรีดนมให้สะอาดตามมาตรฐาน เพื่อลดปัญหาเต้านมอักเสบ (SCC)
- [] **ลดของเสีย:** จัดการรางอาหารไม่ให้อาหารเหลือทิ้งหรือบูดเน่า (ต้นทุนอาหารที่วัวไม่ได้กิน คือเงินที่ทิ้งเปล่า)

3 เพิ่ม (เพิ่มรายได้)

- [] **เพิ่มคุณภาพหญ้า:** ใส่ปุ๋ยหรือจัดการแปลงหญ้าให้ได้ตัดตามอายุที่เหมาะสม (หญ้าดี = ลดการใช้อาหารข้นราคาแพง)
- [] **เพิ่มคุณภาพนม:** พยายามคุมคุณภาพน้ำนม (Fat/Solid) ให้เกินมาตรฐานของเกณฑ์รับซื้อ
- [] **เพิ่มความสบาย:** ติดพัดลมหรือพ่นละอองฝอยให้วัวในวันที่อากาศร้อน (วัวสบาย = นมไม่ตก = IOFC สูง)

เป้าหมาย

"ภายใน 1 เดือนข้างหน้า ท่านจะ
คาดว่าจะทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้นประมาณ บาท/เดือน"

จะอย่างไรให้ธุรกิจโคนมเป็นมรดกที่ลูกหลานอยากสืบทอด

ยืดหยุ่น เรียนรู้ เข้าถึงข้อมูล
และใช้เทคโนโลยีช่วยจัดการข้อมูล

ความรู้เป็น
ปัจจุบัน

มีเครือข่าย

ความเข้าใจ
ถูกต้อง

- 1) เน้นคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ
- 2) คัดวัวมีคุณภาพ ปลอดตัวอ่อน
- 3) วางแผนการผสม
- 4) วางแผนการเงิน
- 5) ค่าป้องกันถูกกว่าการรักษา - ทำความสะอาดฟาร์ม ระบบ biosecurity ฉีดวัคซีนให้ครบ ตรวจวัวให้บ่อย

หัวใจสำคัญ:

"จดบันทึก => เห็นกำไร"

ธุรกิจฟาร์มโคนมที่
สามารถเป็นมรดก
ส่งต่อให้ทายาทได้

สั่งสม
ประสบการณ์

พัฒนาทักษะ
อยู่เสมอ

- การผลิต
- การจัดการ
- การเงิน
- การตลาด
- การใช้เทคโนโลยี

Q & A